Kard Aladár

Sport?!

VISSZHANG - LVIII. évfolyam, 15. szám, 2014. április 11.

Jószerivel már csak a spanyol nyelvben lelhető némi szemantikai nyoma az emberiség évezredekkel ezelőtt kialakult és hosszú ideig nemes hagyományokat teremtő tevékenységének, amelyről Kasza László olyan lehangolóan objektív helyzetjelentést tett közzé az *ÉS* 9. számában (*Szocsi és vidéke*, febr. 28.). Valóban, mivé lett a sport szó eredeti jelentését hordozó, latin disportare kifejezés: elszakadni a köznapi gondoktól, bajoktól, átlépni a játékos öröm birodalmába? Erre utalt későbbi, ófrancia megfelelője is – (se) de(s)porter –, vagyis fizikai és szellemi foglalatosság révén szórakozni. Aztán a XIX. század első felében a versenysport térhódítása során sok más sportági szakkifejezéssel együtt angolszász területekről terjedt el a rövidített változat a világban. A XX. században pedig már teljesen más értelmet nyert a formájában is felismerhetetlenné csonkult szó.

Valójában egy évszázad folyamán elvesztette – nem találok jobb kifejezést – emberarcúságát a sport, és az olimpiai játékok híven követték ezt a sajnálatos változást. A béke és barátság eszméjét kiszorította a mindennapok realitása, üzletté, erőszakot generáló, ideológiai propagandát hirdető vállalkozássá silányult a jobb sorsra érdemes kezdeményezés. Az anyagi erőforrásokat gátlástalanul fecsérlő diktatúrák a megállíthatatlanul burjánzó versenyszámmennyiséggel is lehetetlenné tették kisebb vagy meggondoltabban gazdálkodó országok vállalkozását, így maradtak eleinte jelentkező nélkül a 2012-es téli játékok. Szocsi műsorába is erőltettek olyan, eredendően egyéni sportágakat, ahol a versenyzők változatlan teljesítéssel elért eredményeit összesítették, így ért el egy híján százat az aranyérmek száma. Ilyen erőltetett programbővítés még a kontinentális sportági bajnokságokban is aligha indokolható.

A szoros eredmények, a századmásodpercekkel, milliméterekkel mérhető különbségek, a véletlen döntő szerepe a csapatjátékokban azt bizonyítják, hogy a sportolók elérték az emberi teljesítőképesség határait. Az eredmények hajszolásában kifejtett, önpusztító terhelés pedig egyre több áldozatot szed; messze jutottunk már az egészség megőrzésének rég idejétmúlt eszméjétől. Egy-egy világsztár mögött azonos mértékű önsanyargatást végző, csúcsra sosem jutó tömegek állnak, a végén kiábrándítóan elfecsérelt, értelmét vesztett élettel. A hatalomdemonstráció és a humanizmus egyenlőtlen küzdelméből eddig többnyire vesztesen kerültek ki a veszélyesen terjedő doppingszerek ellen küzdő bátor orvosok és segítőik. Kevesen mertek úgy ellenállni a parancsuralmi kényszernek, mint a fennmaradási gondokkal küzdő Sportkórház egykori igazgatója, Jákó Péter, az NDK-s „csodaúszók” fénykorában. És mi vár azokra a kerékpáros fiatalokra, akiknek Armstrong és társai a példaképük?

Az üzleti megfontolások alapvetően formálják az amatörizmust nyíltan megtagadó olimpiák szervezését. Világraszóló botrány és szégyen kísérte, hogy egy kétes értékű multicég kilóra megvette és Atlantába térítette a centenáriumukat ünneplő játékokat. A nyolc év késéssel Athénba visszatérő játékok számunkra speciális élményét jelentette a megnyitó kommentálását vakmerő meggondolatlansággal vállaló riporter megindítóan mélységes tájékozatlansága az ott bemutatott mitológiai vonatkozásokkal kapcsolatban, némileg rávilágítva ezzel sportújságírásunk erősen vitatható színvonalára is.

A dolgok ilyetén alakulása folytán e pillanatban aligha valószínű, hogy a tizenöt alapító tag szülőföldje közül Csehország, Argentína, Új-Zéland mellett hazánk valaha is szóba kerülhet mint a játékok rendezője.

A fényes magyar sikereket beárnyékolja dr. Kemény Ferenc akár jelképesnek is tekinthető életpályája, akit csak Coubertin báró személyes nagyrabecsülése tett a nagypolgárok és arisztokraták mellett az alapító bizottság tagjává, de hamarosan, az 1906-ban Athénben rendezett jubileumi versenyek körüli viták nyomán lemondásra késztették, és az 1908-ban tartott újjáalakuló közgyűlésre már meg sem hívták.

A társadalmi elitet képviselő NOB, a bármilyen hatalommal elvtelen együttműködésre kész szervezet működésének mélypontját Samaranch elnökké válásával érte el. A szovjet diktatúrához fűződő kapcsolatainak sok részlete vár még tisztázásra, de közismert a zsarolás kifinomult módszereinek ördögien tökéletes alkalmazása a vörös diktatúrában, amelyről a magyar vízilabdázók is bizonyára tanulságos történeteket mesélhetnének az elnök hazai politikában is megmártózott munkatársával együtt.

Időközben a versenysport jellege is félelmetesen megváltozott. A labdajátékokban a gyilkos indulatok, más sportágakban az életveszélyes akrobatika elemei váltak uralkodóvá. Elég csak a gyümölcsöskosarakba hajigált labdázásból kifejlődött kosárlabdára utalni, amelyet még testi érintkezés nélküli játékként hozott egy évszázada hazánkba az egykori Kuncze tanár úr.

A sport jellegének mértéktelen eldurvulása lehet egyik magyarázata a NOB mindent túlélő fennmaradásának is: korlátlanul kiszolgálja a nacionalista indulatokra épülő, a kegyetlen jelenetekre vágyó tömegízlést, és támogatja azoknak a sportágaknak a fejlődését, amelyek a pénzmosás fő eszközeivé váltak a világban. A játékokon a coubertin-i gondolat megcsúfolásával a közvélemény döntő többsége az elért aranyérmeket számolgatja, a legkülönfélébb, olimpiához nem illő ponttáblázatokkal igyekszik rangsorba állítani a részt vevő országokat.

Vessünk egy pillantást a hazai közönség elvárásaira is: dél-amerikai példák alapján áldozatokat is követelő összecsapások a szomszéd országok velük egyenrangú csőcselékével, arcpirító rasszista demonstrációk ország-világ előtt nemzetközi találkozókon. Az újabban gyorsan burjánzó stadionokban randalírozó bandák pedig könnyen mozgósíthatók a legaljasabb politikai akciók féktelen segédcsapataiként.

Ide jutottunk. Ideje elgondolkodnunk, hogy gyerekeink, a minket követő generációk elé milyen példaképeket állítunk: egészséges, játékos, társait tisztelő közösségi személyiségeket vagy a versengés ürügyén nemtelen indulatokat gerjesztő, mesés vagyonokat felhalmozó sportoligarchákat.